

Ось і відсвяткували першу річницю з дня прийняття Декларації про державний суверенітет України...

Не сприйміть за іронію, але погодьтесь, що святкувати завжди легше, ніж кожен день утверджувати в життя основи Декларації. Не знаю, як в інших містах, а здолбунівчани в цей день зібралися на стадіоні для урочистостей, для них також була підготовлена концертна програма, працювали виїзні автолавки.

Идучи до стадіону, звернув увагу, що в самому місті ніщо не нагадувало про свято Незалежності, яке в усіх країнах світу відзначають не менш помпезно, ніж головні релігійні. Ні, я не за лозунги, якими так було багате наше недавнє минуле, але хоча б поздоровити людей якимось плакатом, який би майорів — центри міста, можна було б! Та й диття в

СВЯТО НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Минулого вівторка в Здолбуно відзначили першу річницю з дня Декларації про державний суверенітет

Фоторепортаж

КНОСТІ

ві урочисто
я прийняття
тет України

святе історичне минуле народу, рідну землю, тих, хто вдав своє життя за Україну. А пісню «Ой, у лузі червона калина», здавалося, що співали всі, хто був на стадіоні. Та й уся концертна програма була цікавою. Постаралися організатори з районного будинку культури. Тепло вітали слухачі Віталія Васильчука, який виконав власноруч написані пісні без музичного супроводу.

З цікавою програмою виступили фольклорні ансамблі з Борщівки і Малої Мощаниці, вокальні ансамблі з Бударського і Глинського будинків культури, трійсті музики з Мізоча, народні музики з Орестівського будинку культури, вокальний дует у складі Валентини Юрчук та Віри Кашпар з Глинська. Читались і гумористичні твори, а митці з Ільпіння подарували присутнім сценку з п'єси Т. Г. Шевченка «Назар Стодоля».

Линули пісні над містом... Шістнадцяте липня

Гур'я БУХАЛО

БЕРЕСТЕЦЬКА БИТВА

(Продовження. Початок у №№ 71, 73, 76, 79, 82).

Козаки мужньо відбивались від нападів польських жовнірів. Л. Кубаля розповідає про відчайдушну оборону 800 козаків на одному з острівців на болоті. Вони бились проти натиску численних жовнірів. Бились до того часу, поки всі до одного не полягли.

А ось ще один з епізодів. Його наводить у своїй книзі французький офіцер П. Шевальє, очевидець подвигу:

«В одному місці серед болота скупчилось 300 козаків і хоробро оборонялись проти великого числа атакуючих, які натискали на них звідусюди; щоб довести своє зневажливе ставлення до життя, яке (поляки) обцяли їм дарувати, та до всього, що є найціннішого, крім життя, вони витягували із своїх кишеней та чересів усі свої гроші і кидали їх у воду. Нарешті, повністю оточені, вони майже всі загинули один за одним, але довелося з кожним з них вести бій. Залишився один, який боровся протягом трьох годин проти всього польського війська: він знайшов на болотному озерці човна і, прикриваючись його бортом, витримав стрільянину поляків проти нього; втрапивши увесь свій порох, він узав косу свою, якою відбивав усіх, хто хотів його схопити; якийсь московит напав на нього з такою ж зброєю, але не міг нічого вдіяти і, не зважаючи на свою меткість, ледве уникнув, щоб той не перерізав його навпіл. Тоді якийсь шляхтич з Цехановщини та якийсь німецький улан, вважаючи, що московит не дасть собі з ним ради, кинувшись у воду по шию і знову по-

«гріхах», насамперед у націоналізмі.

Сучасний польський історик Я. Качмарчик правильно вказує, що «Берестецька компанія, як і сама битва, чекають свого історика. Є нагальна потреба їх монографічного опрацювання, тому що і надалі залишається єдиною праця, присвячена цим подіям, яку написав Людвик Кубаля. Вона прекрасна стилістично оформлена, проте зараз не відповідає вимогам сучасної історіографії. Становище тим дивніше, що маємо у своєму розпорядженні багаті джерела, що описують ці події, які відбулися протягом останніх днів червня 1651 року в околицях Берестечка, з дійсно годинниковою точністю». До речі, в українській історіографії до цього часу немає навіть подібної праці. Правда, битву в тій чи іншій мірі описують М. Костомаров, М. Грушевський. З сучасних українських істориків опису битви певну увагу приділив В. Грабовецький.

Порівняно з українською історіографією, проблеми битви повільно висвітлені в польській історичній науці. Одна з причин такого явища та, що опису цих подій багато більше приділяли уваги польські автори, починаючи з учасників битви. Проте у нашому розпорядженні немає жодного глибокого, достовірного документа, який належав би українському учасникові цієї битви.

Із зрозумілих причин описи битви, особливо її кінцевого етапу, які належали перу учасників та очевидців битви — поля-

...але в усіх країнах світу відзначають не менш помітно, ніж головні релігійні. Ні, я не за лозунги, якими так було багате наше недавнє минуле, але хоча б поздоровити людей якимось плакатом, який би майорів в центрі міста, можна було б! Та й дехто з жителів Здолбунова поспішав зовсім у протилежну сторону — на пляж, або ж й зовсім не виходив з квартири. Їхня справа, звичайно; мабуть, все ж таки ще не всі до кінця зрозуміли, який важливий документ рік тому прийняв парламент республіки. А, можливо... Так, саме реальне життя не дуже заохочує святкувати. Та ще й коли суверенітет поки що більш «паперовий», чи що. Саме таке слово чув я не раз вже на стадіоні від знайомих. І вони мають рацію. Тому й святкують б е з ейфорією.

розуміючи, що проголосити незалежність — ще не означає стати незалежним. І все ж таки, як на мене, свято вдалося. Поздоровив з ним присутніх де-

рший секретар райкому Компартії України О. І. Борис. Порадували самодіяльні митці. Як завжди, професійно виступили хор районного будинку культу-

ри, вокально-інструментальний ансамбль «Візерунки». Особливо запам'яталися пісні у виконанні хору товариства української мови імені Т. Г. Шевчен-

ка, в якому переважали співаки і співачки старшого віку, які виступали під національними прапорами. Звучали українські пісні, які прославляли наш край.

льтури, вокальний дует у складі Валентини Юрчук та Віри Кашпар з Глинська. Читались і гумористичні твори, а митці з Ільпня подарували присутнім сценку з п'єси Т. Г. Шевченка «Назар Стодоля».

Линули пісні над містом... Шістнадцяте липня увійшло в нашу історію червоною датою. Віриться, що, не дивлячись на сьогоднішні труднощі, це свято стане для нашого народу головним, справжнім святом Незалежності. Але це вже залежатиме від нас самих. Ніхто не зробить нас вільними, поки ми самі такими не станемо. Отож ще раз Вас, шановні земляки, з минулим і наступними Днями Незалежності! І нехай ми будемо незалежними не тільки в цей день, а й в усі дні року, років, століть.

С. САДИКОВ.
Фото В. ДОЛІНА.

міг нічого вдіяти і, не зважаючи на свою меткість, ледве уникнув, щоб той не перерізав його навпіл. Тоді якийсь шляхтич з Цехановщини та якийсь німецький улан, вважаючи, що москвит не дасть собі з ним ради, кинувшись у воду по шию і знову почали бій. Козак, хоч і пробитий 14 кулями, зустрів їх ще з більшою завзятістю, що дуже здивувало польське військо і навіть його королівську величність, в присутності якого закінчувався цей бій. Король дуже захопився хоробрістю цієї людини і наказав крикнути, що він дарує йому життя, коли він здасться: на це останній гордо відповів, що він уже не дбає про те, щоб жити, а лише хоче умерти, як справжній вояк. Його убив ударом списа інший німець, який прийшов на допомогу атакуючим».

У тому, що козацьке військо майже все організовано вийшло з оточення, немала заслуга Івана Богуна, якому високу оцінку дали сучасники та історики.

ФАКТИ СВДЧАТЬ

У цій битві козаки та селяни-повстанці виявили виняткову мужність, відвагу, самопожертву, стійкість. Але, як це дивно, до цього часу вона не вивчена всебічно, із залученням відповідних документів, і все ще чекає своїх дослідників. Причина в тому, на наш погляд, що вітчизняні історики, дворянські і буржуазні, бачили в учасниках визвольної війни українського народу 1648 — 1654 рр. під проводом гетьмана Богдана Хмельницького насамперед «чернь», бунтівників, які виступали проти поневолювачів, за свої права, проти поміщиків, панів. А в сталінсько-брежнєвські часи вивченню історії українського козацтва не приділялося належної уваги, більше того — дослідник, який займався цими проблемами, міг бути легко обринувачений у всіляких

достовірного документа, який належав би українському учасникові цієї битви.

Із зрозумілих причин опису битви, особливо її кінцевого етапу, які належали перу учасників та очевидців битви — поляків та іноземців (французів, німців, молдаван, італійців та ін.) суб'єктивні; вони дуже перебільшують силу королівського війська і — навпаки — применшують силу української армії і її головнокомандуючого — гетьмана Богдана Хмельницького.

Це, звичайно, маємо на увазі, вивчаючи польські матеріали, які висвітлюють проблеми, пов'язані з Берестецькою битвою.

Одним з дискусійних питань з перших днів після закінчення битви і до сьогодні є питання про ті жертви, які зазнали у ній козаки та селяни-повстанці. Різні автори наводять у зв'язку з цим різні дані. Зрозуміло, що польські шляхетські та буржуазні автори для того, щоб «взнести велич» перемоги польської зброї, значно перебільшують кількість людей, які загинули з української сторони.

Але звернемося у такому випадку до польських першоджерел, до свідчень учасників битви. У реляції про битву від 12—13 липня 1651 року, тобто буквально після її закінчення, зазначено: «...Цього дня недалеко від королівського табору загинуло близько десяти тисяч воїнів, частина погинула, коли намагалися перепливати річку, частина була перебита зброєю».

Учасник битви М. Соловський, який служив у легкій хоругві К. Тишкевича, пише: «Немало того гультайства трупом лягло в таборі і в річці, яка від крові козацької почорніла. Налічено 10 тисяч трутів свавільників»...

(Далі буде).